

PLAN VAN AANPAK VIABILITY LIAS

De onderzoeksvisitatie 2019 heeft vastgesteld dat het onderzoek van LIAS “excellent” en “world class” is. Tegelijk heeft de commissie het begrip “viability” geïnterpreteerd als het vermogen van het instituut om deze toonaangevende positie ook in de toekomst te behouden en daaraan de kwalificatie “unsatisfactory” gehangen.

De beoordeling van onvoldoende levensvatbaarheid is gestoeld op de constatering dat die bedreigd wordt door de grote, en ongelijkmatig verdeelde, werkdruk (veroorzaakt door zware onderwijsbelasting en administratieve werkzaamheden), de geringe beschikbaarheid van onderzoekstijd in de eerste geldstroom en – als gevolg van dit laatste – een scherpe en onwenselijke tweedeling tussen een minderheid van stafleden die succesvol extern onderzoeksgeld binnenhalen (ERC en NWO) en de grote meerderheid die daarin niet slaagt.

Deze tweedeling correspondeert grotendeels en niet geheel toevallig met een andere tweedeling, die tussen de relatief lichter met onderwijs belaste specialisten op het gebied van het premoderne Azië en Midden-Oosten aan de ene kant en de specialisten op het gebied van moderne en hedendaagse ontwikkelingen aan de andere. De meeste externe onderzoeksfinanciering stroomt naar de eerste categorie terwijl de tweede groep het zwaarst met onderwijs belast is.

Omdat in Leiden de in de humaniora gewortelde oriëntalistiek een heel oude en roemruchte geschiedenis kent en de groei van de multidisciplinaire area studies (onder druk van de belangstelling van de grote meerderheid van de studenten) juist grotendeels van de laatste tien jaar dateert, is de hiërarchische opbouw van de staf ook scheef.

In de reactie die instituut en faculteit gezamenlijk op het visitatierapport hebben geschreven, is al aangegeven dat de problemen rond de werkdruk en het gebrek aan onderzoekstijd niet alleen door LIAS kunnen worden opgelost. Ze hebben immers alles te maken met de inrichting van het onderwijs, waarover het instituut geen autoriteit heeft. Logisch gevolg daarvan is dat het instituut en het faculteitsbestuur *samen* zich sterk moeten maken voor een oplossing.

De algemeen richting van deze oplossing is duidelijk. Het is niet te verwachten dat de budgettaire mogelijkheden van LIAS of van de Faculteit Geesteswetenschappen in de komende jaren zullen groeien en aanstelling van substantieel meer personeel mogelijk zullen maken. Daarom zal door een aanzienlijk efficiëntere inrichting van het onderwijs, met name in de BA, ruimte geschapen moeten worden om zowel de werkdruk te verminderen als de onderzoekstijd in de eerste geldstroom te vergroten. Hiervoor zijn veel instrumenten denkbaar (minder keuzevakken, minder specialisaties, grotere cursussen (10 i.p.v. 5 EC), meer inzet van hoorcolleges ondersteund door werkgroepen die gegeven worden door promovendi/docenten, maar bijvoorbeeld ook het delen van administratieve structuren als examencommissies, toelatingscommissies en opleidingscommissies). Een dergelijke operatie kan alleen slagen als zij wordt ingezet op basis van faculteitsbrede programmanormen die aangeven bij welke studentenaantallen welke differentiatie mogelijk is en hoeveel cursussen per programma kunnen worden aangeboden.

De overblijvende onderwijslast zal evenwichtiger moeten worden verdeeld dan nu het geval is. Dat kan door docenten te verplichten, maar ook (via herscholing) in staat te stellen onderwijs te geven op een breder gebied dan hun eigen specialisatie. Zeker binnen de BA moet dat mogelijk zijn, als de betrokken specialisten op MA en PhD niveau hun echte specialisme kunnen blijven overdragen.

Het is belangrijk duidelijk te maken dat de motivering voor dit gezamenlijk ingrijpen van faculteit en instituut niet financieel is. De financiële situatie van LIAS is stabiel en vormt geen factor in het

negatieve oordeel van de visitatiecommissie over de levensvatbaarheid. Dat oordeel is gebaseerd op de wijdverbreide en nadrukkelijk geuite klachten van de medewerkers. Het doel is de oorzaken van die klachten over overbelasting en gebrek aan onderzoekstijd weg te nemen.

Momenteel geeft de gemiddelde full-time medewerker bij LIAS zes cursussen per jaar (drie ieder semester). Als dat kan worden teruggebracht tot vier zal het gevoel van excessieve werkdruk en gebrek aan onderzoekstijd aanzienlijk afnemen. De gemiddelde onderzoekstijd van onderzoekers zonder externe grant kan – over het gehele jaar gemeten – toenemen van 20 naar 40 procent, een internationaal gangbare norm. De tweedeling tussen “haves” en “havenots” op onderzoeksgebied zal hierdoor grotendeels verdwijnen.

De andere tweedeling, veroorzaakt door de ondervertegenwoordiging van de “moderne” specialisten in de hogere rangen kan, tenzij een volledige reorganisatie wordt doorgevoerd met alle financiële en menselijke kosten van dien, alleen worden bereikt door het opstellen van een leerstoelenplan in combinatie met op een aantal plekken een “fast-track” beleid, waarvoor extra investeringen nodig zijn.

LIAS is nu volgens de visitatiecommissie een excellent instituut. Er is anders gezegd geen enkele reden om in te grijpen in de core business van dit *onderzoeksinstituut*. Tegelijk heeft de commissie gelijk dat de werkomstandigheden van de onderzoekers aangepakt moeten worden wil LIAS zijn positie ook in de toekomst behouden. Het faculteitsbestuur en het management van LIAS kunnen en zullen dit in de komende jaren in gezamenlijkheid doen.

De periode 2020-2022 biedt voldoende gelegenheid een stevig begin te maken met het hierboven geschetste beleid. De mid-term visitatie biedt dan een uitstekende gelegenheid om een bestandsopname te maken van de behaalde resultaten op het gebied van werkdruk, onderzoeksruimte, evenwichtige taakverdeling en ditto stafopbouw.